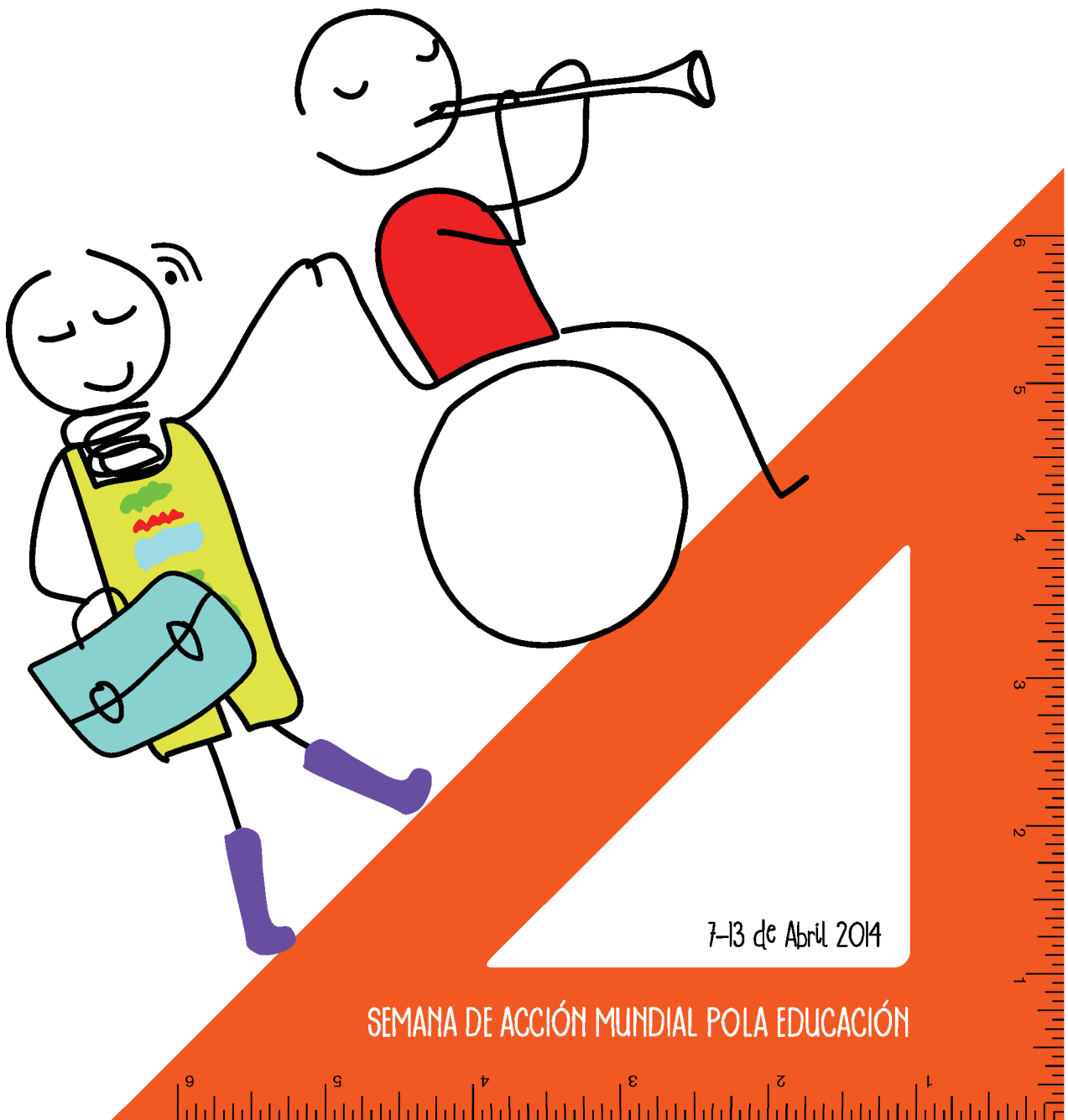

SUMEMOS CAPACIDADES

POLO DEREITO A UNHA EDUCACIÓN INCLUSIVA

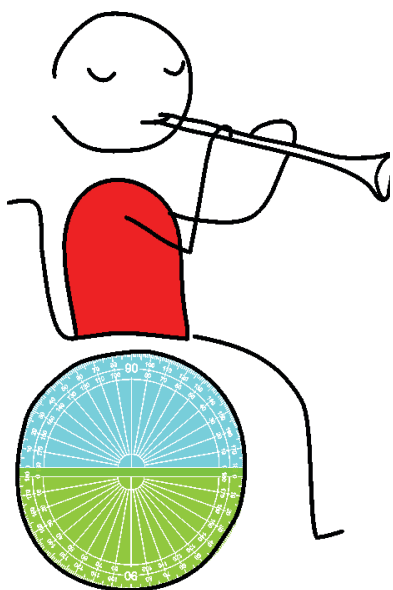

7-13 de Abril 2014

SEMANA DE ACCIÓN MUNDIAL POLA EDUCACIÓN

Introdución	1
Obxectivo xeral da Semana de Acción Mundial pola Educación	
Obxectivos xerais da proposta didáctica	
Consideracións xerais	
Para profundar	
Avaliación da proposta didáctica	
Primeiro Ciclo de Educación Secundaria Obrigatoria	6
Actividade 1. A discapacidade no mundo	
Actividade 2. Soñemos co dereito á educación no mundo	
Actividade de mobilización. Avanza por unha educación para todas e todos	
Segundo Ciclo de Educación Secundaria Obrigatoria	10
Actividade 1. Que significa ter unha discapacidade?	
Actividade 2. Viaxe polo dereito á educación	
Actividade de mobilización. Avanza por unha educación para todas e todos	
Bacharelato	15
Actividade 1. Un centro de educación especial para a miña cidade?	
Actividade 2. Aínda resta moito por facer	
Actividade de mobilización. Avanza por unha educación para todas e todos	
Educación de Persoas Adultas	18
Actividade 1. Un mundo de uniforme/Un mundo diverso	
Actividade 2. Voces da vida. Recolla de experiencias e reflexións	
Actividade de mobilización. Avanza por unha educación para todas e todos	
Educación Non Formal (12-99 anos)	20
Actividade 1. Dereito á educación para todos e todas	
Actividade 2. Xogo de simulación ou roles. Unha escola para todos e todas	
Actividade de mobilización. Avanza por unha educación para todas e todos	
Actividade para todos os niveis	24
Avanza por unha educación para todas e todos	

INTRODUCCIÓN

A DOUS ANOS DE 2015, A DATA FIXADA PARA SER ATINXIDA A EDUCACIÓN PARA TODOS E TODAS, A SEMANA DE ACCIÓN MUNDIAL POLA EDUCACIÓN (SAME) CÉNTRASE NA EDUCACIÓN INCLUSIVA. ACREDITAMOS NUNHA SOCIEDADE PLURAL, ONDE CADAQUÉN TEN UNHAS CARACTERÍSTICAS PROPIAS, DIFERENTES E IRREPETIBLES, POLO QUE DEFENDEMOS A INCLUSIÓN DE TODO O ALUMNADO, PROCURANDO AS POTENCIALIDADES DE TODAS E TODOS A TRAVÉS DUNHA EDUCACIÓN PERSONALIZADA, DIFERENTE E ADAPTADA ÁS NECESIDADES INDIVIDUAIS, CONDICIÓN INDISPENSABLE PARA SEREN CUMPRIDOS OS OBXECTIVOS DE DAKAR.

© Carina Wint/ActionAid

© Ayuda en Acción

O mundo está inmerso nunha globalización que provoca un reparto desigual e, por conseguinte, as singularidades se tornan factores de exclusión (quer sexa diversidade física, social ou ecolóxica). Hai máis de 1.000 millóns de persoas –que representan preto do 15% da poboación– que viven con algún tipo de singularidade (discapacidade), e hai unha apertada correlación entre pobreza e discapacidade.

Delas, preto de 93 millóns son nenos e nenas. A maioría viven en países en desenvolvemento e representan a terceira parte das nenas e nenos do mundo que non están escolarizados. Os que si asisten á escola teñen menos probabilidades de completar os estudos.

A taxa mundial de alfabetización de persoas adultas con discapacidade é de apenas o 3% e, no caso das mulleres, redúcese ao 1%. Na **Convención sobre os Dereitos das Persoas con Discapacidade** recoñécese que as mulleres, e as nenas con discapacidade adoitan estar expostas a un risco maior, dentro e fóra do fogar, de violencia, lesións ou abuso, abandono ou trato negligente, malos tratos ou explotación.

Pero ademais debemos ser conscientes de que ao longo dunha vida todas as persoas poden pasar por épocas nas que teñan capacidades limitadas temporal ou permanentemente.

A **educación inclusiva** baséase no dereito de todo o alumnado a recibir unha educación de calidade que satisfaga as súas necesidades básicas de aprendizaxe e enriqueza as súas vidas. Ao prestar especial atención

aos grupos máis vulnerables, a educación integradora e de calidade procura desenvolver todo o potencial de cada persoa. O seu obxectivo final é rematar con todas as modalidades de discriminación e fomentar a cohesión social.

Ao longo do século XX, os movementos sociais téñense caracterizado por reclamar unha maior igualdade para todos e todas. A maioría dos países son solidarios coa **Declaración dos Dereitos Humanos**, que propugnan que ningún ser humano sexa discriminado por razón de ideas, sexo, relixión ou causa algunha. Os sistemas educativos, facéndose eco do sentir, dirixiron as súas normas cara a solución dos problemas da educación na práctica. Tense producido unha mudanza que transcorre dende a época da educación especial e a integración até chegar ao concepto de “escola inclusiva”. Esta última mudanza albisca unha nova concepción de como e cal debe ser a resposta educativa á diversidade do alumnado.

Xa na conferencia de Jomtien da UNESCO en 1990 propúñase “unha escola para todos”. Máis tarde, a conferencia Mundial sobre as Necesidades Educativas Especiais de Salamanca en 1994, promovida pola UNESCO, defendeu a idea de “escolas inclusivas”. Ideas que son retomadas no Foro Mundial en Educación (Dakar, Senegal, 2000) e nas Normas na Igualdade de Oportunidades das Persoas con Discapacidade das Nacións Unidas, que proclaman participación e igualdade para todos e todas.

Foi un proceso de reivindicacións e loita para conseguir unha educación inclusiva, educación para todas/os, que baseada no dereito de toda persoa á educación, nos leva a reparar non tanto no **déficit** (físico, social ou emocional) do suxeito senón nas **necesidades educativas** que a persoa presenta e para as cales a sociedade e en concreto o sistema educativo ten a **obriga** de nos ofrecer respostas a fin de que non se converta en **exclusión** aquilo que é simplemente **diversidade**.

Como resultado, nos últimos anos a educación inclusiva ten vido a recibir máis atención, con todo son aínda moitos os retos por acadar. Por iso a **SAME 2014** quere chamar a atención da necesidade dunha educación inclusiva de calidade para todas as persoas.

Para iso, a través da actividade “Avanza por unha educación para todos e todas” reflectiremos os elementos necesarios para conseguir unha educación inclusiva, así como os obstáculos cos cales se atopan as persoas con discapacidade no mundo para poder exercer o seu dereito a unha educación de calidade.

A CME agradece a súa implicación na elaboración dos contidos desta unidade didáctica a:

Julio Abad, Ángela Caballero, Manuela Chica, Luis Fernández, Olga García, Patricia Garcés, Amaia López, Yenifer López, Marta Álvarez, Ángel Marzo, Iratxe Mentxaka, Henar Rico, David Ruiz e a Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya.

Tamén a todas as persoas que aceptan estas propostas e as poñen en marcha co alumnado. Deste xeito reforzan o seu compromiso coa construción dun mundo mellor, conscientes do poder transformador da educación.

Ademais queremos invitarvos a formar parte do equipo educativo que elabora estas propostas didácticas, participando na elaboración ou validación dos materiais. Se estades interesados/as en participar podedes escribirnos a info@cme-espana.org

OBXECTIVO XERAL DA SEMANA DE ACCIÓN MUNDIAL POLA EDUCACIÓN

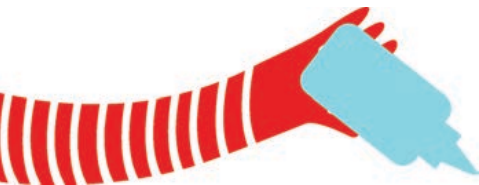
Sensibilizar ás e aos representantes políticos, membros da comunidade educativa, medios de comunicación e sociedade en xeral, sobre a necesidade de facer real e efectivo o dereito a unha educación de calidade e promover respostas sociais, educativas e políticas en prol dunha educación para todos e todas.

OBXECTIVOS XERAIS DA PROPOSTA DIDÁCTICA

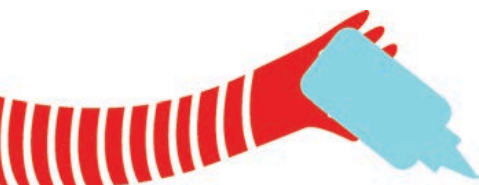
- 1 Coñecer a realidade** mundial da educación referida a persoas con necesidades educativas especiais e comprender o concepto de educación inclusiva e o seu valor no desenvolvemento de todas as persoas.
- 2 Coñecer os pactos internacionais polo dereito á educación**, as institucións públicas garantes deste e a función que cumpren as persoas con cargos políticos con respecto ao cumprimento deste, así como os mecanismos cos que contamos os e as cidadás para dar a coñecer, reclamar e facer seguimento do dereito á educación.
- 3 Asumir a responsabilidade individual e grupal** como membros da cidadanía nos cambios sociais, esixindo unha educación inclusiva e de calidade para todos e todas.

Para coñecer os pormenores dos **obxectivos didácticos, capacidades e competencias, contidos (conceptos, procedementos e actitudes) e criterios de avaliación** de cada ciclo, consulta o anexo que atoparás en www.cme-espana.org/materiales

CONSIDERACIÓNS XERAIS

- * As distintas actividades foron concibidas para ser realizadas tanto no **ámbito formal** como en espazos de **educación non formal** (grupos scout, ludotecas, actividades de tempo libre, etc...)
- * Os termos “**profesor/profesora**” e “**docente**” empregámoslos para referírmolos en senso amplo a educadores e educadoras, facilitadores/as, monitoras/es, etc. tanto no ámbito formal como no non formal.
- * As actividades propostas están pensadas para **distintos grupos de idades**, pero poden adaptarse para ser utilizadas co alumnado doutros niveis.
- * **O tempo proposto para cada actividade é orientativo.** Cada facilitador/a poderá adaptalo en función das características do grupo, dispoñibilidade de tempo, etc.
- * Deixamos en man de cada persoa educadora a **temporalización das actividades** ao longo do curso escolar até abril (data na cal se celebrará a SAME en todo o mundo).
- * Na nosa web poderás atopar **este material en PDF** (con acceso directo a todas as ligazóns) e os anexos.

PARA PROFUNDAR

Nesta proposta presentámosche actividades para traballar o tema. Sen embargo, a educación inclusiva ten relación con outros moitos aspectos da educación.

Se queres traballalo co teu alumnado con máis profundidade, indicámosche algúns recursos onde atoparás actividades e materiais.

- ➔ Na **páxina web da campaña (www.cme-espana.org)** podes atopar as propostas didácticas de SAME anteriores:

2013
Docentes

2012
Dereito a unha educación temperá de calidade

2011
Dereito á educación de mulleres e nenas

2010
Financiamento da educación

2009
Alfabetización de persoas mozas e adultas

2008
Educación e exclusión

2007
Dereito á educación

→ Na **canle de Youtube da CME** (<http://www.youtube.com/user/CMEspain>) podes atopar vídeos de interese relacionados co tema.

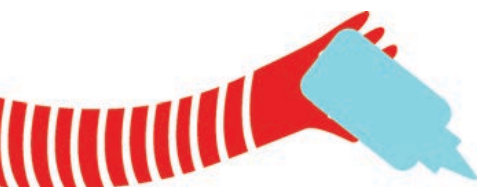
Tamén te animamos a **ler os documentos e ver os vídeos seguintes sobre o dereito á educación e a educación inclusiva.**

→ Bibliografía complementaria

- * *Estado Mundial da Infancia*. UNICEF 2013.
- * *Informe de seguimiento da EPT no mundo 2012*. UNESCO.
- * *Educación para todos. El imperativo de la calidad*. Menena Cotti y Rosana Faria. Ed. Libros del Zorro Rojo. Barcelona 2008.
- * *El libro negro de los colores*. UNESCO 2006.
- * Ni más ni menos. La discapacidad explicada a los niños y las niñas: <http://bibliowebfeteugt.es/escuela-inclusiva/ni-mas-ni-menos/>
- * *El Derecho a la Educación de Personas con Discapacidad: impulsando el concepto de Educación Inclusiva*. Camila Crosso. <http://www.rinace.net/rlei/numeros/vol4-num2/art4.pdf>
- * *La educación inclusiva como modelo para la educación para todos*. <http://www.inclusioneducativa.org/ise.php?id=5>
- * *Todas las personas somos especiales*. ASDE-Scout de España. 2011. http://issuu.com/scout_es/docs/todaslaspersonassomosoespeciales2/1
- * Contos para sentir de SM. *El canguro Arturo; Cirilo el cocodrilo; Lola la loba; El grillo Benito; La tortuga Marian; Andrés el Ciempiés y Sofía la golondrina*.

→ Películas sobre educación inclusiva

* <i>Yo también</i> . Álvaro Pastor e Antonio Naharro. 2009	* <i>Yo soy Sam</i> . Jessie Nelson. 2001
* <i>El truco del manco</i> . Santiago A. Zannou. 2008	* <i>El color del paraíso</i> . Majid Majidi. 1999

AVALIACIÓN DA PROPOSTA DIDÁCTICA

Para a equipa educativa que elaborou esta proposta didáctica é moi importante coñecer se a mesma foi de utilidade para o traballo cos nenos e nenas para os cales vai dirixido. Por este motivo pedímosvos que adiques un tempo breve a **avaliar os contidos e metodoloxía presentados na proposta** e se serviron para acadar os obxectivos previstos na mesma.

Podedes facelo cubrindo o cuestionario on-line no www.cme-espana.org

PRIMEIRO CICLO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA

Actividade 1

A discapacidade no mundo

PRIMEIRO MOMENTO: COMXZAMOS CUN TXXTO PARA PXNSAR 10 minutos

A aula comeza lendo en silencio este sinxelo e orixinal texto (dispor de tantas fotocopias coma persoas). Unha vez lido fórmulase abertamente a seguinte pregunta inicial: neste rato que pasaremos xuntos, que temática cres que trataremos hoxe? Inventade un título. Pódense escribir os títulos nun encerado. O educador ou educadora non debe anticipar nin xulgar as distintas opinións promovendo a participación e xerando expectación (sen revelar o contido desta sesión).

Aínda qux a miña máquina dx xscribir x un modxlo antigo, traballa bxn, xxcxpto por unha txcla qux llx falta.

Hai 45 txclas traballando bxn; sxn xmbargo, unha soa qux non funcionx trax consigo unha gran difrxnza.

Algunhas vxcxs parxcx qux no noso mundo hai pxrsoas qux sx asxmllan á miña máquina dx xscribir e non traballan como dxbxrian.

Vostxde dirá: “Bxn, á fin x ao cabo, xu só son unha pxrsoa, non crxo qux sxn min sx obstrúa a marcha dos proxxtos do mundo. Ninguxn notará a miña falta dx axuda e xntusiasmo. Sxn xmbargo, para qux un proxcto sxxa xfxctivo x obtxña xxito, rxquirx da participación activa dx todos os mxmbros.

A próxima vxz qux vostxde pxnsx qux os sxus xsforzos nno sx nxcxsitan, rxcordx a miña máquina dx xscribir e dígasx: “Xu son unha das txclas importantxs no noso mundo e os dxmais prxcisan moito dx min”.

SEGUNDO MOMENTO: “EL CAZO DE LORENZO” 15-20 minutos

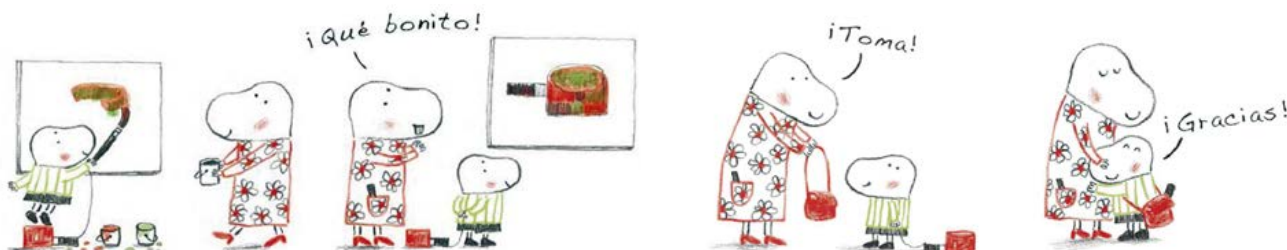
El cazo de Lorenzo
Isabelle Carrier

A continuación, sen revelar nada, propónsellles a lectura ou visionado do conto: *El cazo de Lorenzo*.

➔ **Nota da editora:** Neste conto, a súa autora Isabelle Carrier, con palabras simples e unhas ilustracións agarimosas e divertidas, recrea o día a día dun neno diferente: as súas dificultades, as súas calidades, os obstáculos que ten que enfrentar... El cazo de Lorenzo enche un baleiro, conmove ao lector, sexa cal for a súa idade. O que máis chama a atención é a sinxeleza coa que transmite.

*El cazo de Lorenzo. Isabelle Carrier. ISBN: 978-84-261-3781-4.
Colección Álbumes Ilustrados 4ª edición.*

Avisamos ao alumnado de que se trata **dun conto para nenos e maiores**, que non reparen só nas formas senón no que a autora nos quere transmitir. Se non se pode dispor do libro, pódese visionar unha montaxe audiovisual na seguinte ligazón <http://www.youtube.com/watch?v=K0usZT3LGOQ>

Se o educador/educadora se atreve, podería xerar unha maior expectación contar coa complicitade dun alumno ou alumna o día antes do desenvolvemento desta sesión, para que fose á aula cun cazo pendurándoo dunha corda, armando algo de ruído ao entrar e, durante a aula, molestando aos compañeiros, facéndoos rír, etc...

Para a reflexión ao redor do audiovisual propóñense estas preguntas, pero non queremos que sexa algo pechado e pode ser ampliado coas ideas e achegas do/da educador/a.

* Que representa o cazo?

* Ao final do audiovisual di o texto: “Crin que vivías triste, sen esperanzas e cheo de soños inalcanzables”. Que soños poden ter os milleiros de nenos e nenas que viven con discapacidade, en especial, se viven en contextos empobrecidos ou son vítimas de conflitos armados, ou non dispoñen de acceso a dereitos básicos?

* Un día, Lorenzo está tan farto que decide agocharse (baixo o seu cazo) e a xente esquécese del. E a sociedade? Ten mecanismos para agochar ás persoas diferentes?

* Lorenzo dá con persoas extraordinarias. Quen cres que poden ser estas persoas ou que papel poderían representar no noso mundo?

Uns apuntamentos para a profundización:

Sabes falar? Aprendiches a nadar? Tocas o piano? E o oboe? Sabes arranxar o motor dun coche? Dominas a nobre arte da danza? Sabes ensinar? Aprendiches a escoitar? Sabes amar? A vida é unha aprendizaxe continua e todos e todas posuímos capacidades e discapacidades, con limitacións e posibilidades...

A realidade rétanos a considerar a discapacidade coma unha cuestión relevante de dereitos humanos, pois a igualdade e a ausencia de prexuízos aínda seguen latentes nas nosas sociedades. Fixécheste esta pregunta: un ser humano atópase máis discapacitado pola sociedade ou polas imposibilidades do seu corpo ou os seus sentidos? Todas estas barreiras e obstáculos que a sociedade impón ou arrastra pódense vencer se os gobernos, institucións educativas, ONG, os profesionais e as persoas con discapacidade e as súas familias traballan en colaboración.

As persoas con discapacidades ou capacidades diferentes conforman un dos grupos máis marxinados do mundo. Esas persoas presentan peor saúde, obteñen resultados académicos máis baixos, participan menos na economía e rexistran taxas de pobreza máis altas que as persoas sen discapacidades.

TERCEIRO MOMENTO: 10+1 DATO SOBRE A DISCAPACIDADE NO MUNDO 10 minutos

A páxina web da Organización Mundial da Saúde (<http://www.who.int/features/factfiles/disability/facts/es/index.html>) ofrécenos dez datos de interese sobre a discapacidade (Ver Anexo 2). Poderíase rematar a sesión visualizando estes 10 puntos e comentando, ben un por un, ou ben ao finalizar, o máis relevante, novidoso, non coñecido...

CUARTO MOMENTO (FÓRA DA AULA OU DA SESIÓN): CARTAS DESDE O CORAZÓN

De maneira opcional pódese propor elaborar unha carta dirixida a un neno ou nena que sofren algún tipo de discapacidade e teñen dificultades para acceder á educación. Que supuxo saber mais cousas sobre a súa realidade? Que sentimentos nos provoca? Que lle contaríamos do que estamos traballando?

Actividade 2

Soñemos co dereito á educación no mundo

PRIMEIRO MOMENTO: UN POUCO DE MÚSICA: ¡DÁLLE AO PLAY!

..... 5 minutos

A sesión comeza escoitando a canción de Hombres G e Dani Martín titulada *¿Por qué no ser amigos?* Pódese escoitar en audio, visionar en vídeo (desde esta ligazón <http://www.youtube.com/watch?v=rhgjEwe9Puw>), ou ser tocada por un alumno/a coa guitarra. Neste enlace (<http://cifraclub.com/hombres-g/porque-no-ser-amigos/>), podes encontrar a letra e os acordes da canción. É preciso que cada educador dispoña dunha copia para continuar a sesión (aspecto que recomendamos de cara a seguir con atención e responder ás preguntas que vamos propor).

SEGUNDO MOMENTO: ¡REBOBINA! DEAMOS UNHA VOLTA Á CANCIÓN 10 minutos

A canción di “*¿Por qué no ser amigos y vivir unidos?*” Cres que sería posible: na túa pandilla, na túa familia, na túa aula, na túa cidade, no teu mundo...? A canción di “*¿Por qué odiar al diferente?*”. Cústanos aceptar ao que é diferente a nós? Pode ser está a causa da dificultade para vivirmos unidos e preocupámonos polos problemas dos demais... o feito de que nos asuste a persoa diferente? Este soño (o de estarmos unidos, o dunha sociedade máis xusta...) non só se escoita en documentos oficiais, nas cancións de antes e de agora... senón na boca e a vida de persoas que loitaron por estes dereitos.

Martin Luther King (1929-1968) desenvolveu un importante labor como activista do Movemento polos Dereitos Cívís nos Estados Unidos para os afroamericanos; por esa actividade, foi condecorado co Premio Nobel da Paz en 1964 e catro anos despois foi asasinado en Memphis cando se preparaba para liderar unha manifestación.

Pódese ler o discurso de M. L. King neste enlace http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/international/newsid_3188000/3188123.stm, ou escoitar no enlace <http://www.youtube.com/watch?v=-G84ShEpx8s>

TERCEIRO MOMENTO: MIND THE GAP! 10-15 minutos

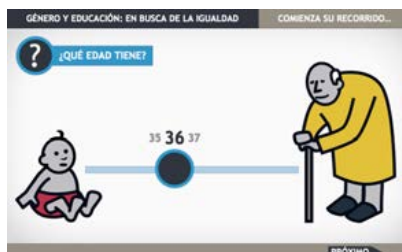
O obxectivo da CME é o logro do dereito á educación, unha educación universal de calidade para os nenos e nenas do noso mundo. Desgraciadamente os avances nesta materia aínda non son suficientes.

* Coñeces cales son eses compromisos elaborados de cara a 2015?

Dividímonos en grupos e entregamos a listaxe dos compromisos internacionais realizados a favor do dereito á educación. Lese nos grupos e nunha folla ou cartolina os e as mozas escriben os dous compromisos que lles parecen máis fundamentais (subliñemos que todos son importantes). Pegamos as cartolinas na aula.

Mind the gap! (en inglés, Cuidado co oco!) é unha expresión utilizada no metro de Londres desde 1969 para avisar aos pasaxeiros e pasaxeiras da existencia dun oco entre a plataforma e o vagón do tren á hora de entrar ou saír deste.

➔ Agora vamos coñecer o **xogo interactivo “Mind the gap”** (dispoñible na web da Unesco na seguinte ligazón <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/mind-the-gap.aspx>), con datos sobre o dereito á educación de nenos, nenas e persoas adultas en todo o mundo. O xogo está dispoñible en inglés, francés e español. Non necesita descargarse.

Pode xogar toda a clase proxectando o xogo cun cañón ou poden xogar por parellas nunha aula de informática. Ao comezo o xogo pide que sinalen a súa idade e a súa nacionalidade). Deste modo, compara os datos e cifras en relación á educación do seu país e outros con menor acceso á educación.

Imaxina que es unha nena en Mali ou a India. Cales son as posibilidades de que completes a escola primaria ou de que pases ao ensino superior? Averíguao, entre outros datos, ao explorares este xogo.

CUARTO MOMENTO: ¡STOP Á INJUSTIZA! ¡PLAY AO “PÓDESE”! 15-20 minutos

A canción repite: **“Pódese facer [...], comezando por [...]”** Dividir a aula en subgrupos e dar uns minutos para, con esta frase, dar ideas para resolver algúns dos problemas da educación en España e no mundo. “Pódese facer que... Poderíase conseguir se... Se comezamos por...”.

Unha estrofa da canción di: **“Nunca estoy de acuerdo con los que quieren gobernar”**.

- ★ Por que cres que a xente, especialmente as personas mozas, desconfían dos políticos/as?
- ★ Como mudar esa situación? Que compromisos sociais e políticos podedes asumir vós?

Actividade de mobilización

Avanza por unha educación para todas e todos

Ver páxina 24

SEGUNDO CICLO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA

Actividade 1

Que significa ter unha discapacidade?

→ 1 **Introdución:** Imos reflexionar sobre o que significa ter unha discapacidade.

Distribuimos a aula en grupos de 4-5 alumnos/as e escribimos no encerado.

* Que é ter unha discapacidade? que tipos de discapacidade hai?

Pedimos que en grupo discutan e elaboren unha definición e expliquen que discapacidades coñecen e se coñecen a algunha persoa con esa discapacidade.

En grupo grande pódese comentar que dificultades teñen na súa vida cotiá esas persoas.

→ 2 **Vivencia:** Imos pedir a unha persoa voluntaria que se poña na pel dunha persoa con discapacidade.

Pódese facer dun en un ou por parellas. É importante que se reflexione sobre os obstáculos con que se atopa unha persoa con discapacidade no día a día. Temos varias opcións, das que podemos escoller unha ou varias dependendo do tempo de que dispoñamos:

1) Un/unha alumno/a ponse de costas ao encerado e outro/a de fronte. O/a profesor/a ou outro/a alumno/a escribe unha frase sinxela no encerado. A persoa que ve a frase terá que explicarlle á outra a través de xestos.

* Como se sente tentando facerse entender sen falar?

2) Dous alumnos/as atan a perna esquerda dun/unha coa dereita do outro/a e tentan chegar desde o fondo da aula á porta da mesma.

* Que precisan para chegaren sen tropezar?

3) Precisaremos un pano (para vendar os ollos) unha corda, unha folla en branco e o encerado. Pedimos ao alumnado que escriba unha frase que puxemos no encerado na folla en branco. Despois pedímoslles que se aten as mans e tenten utilizar o enxeño para poder escribir outra frase que escribimos no encerado. Tes, teñen que facelo sen axuda. Repetimos a experiencia vendando os ollos.

* Por que custa tanto?

Analizamos as dificultades que atoparon e como solventalas, incidindo na importancia do apoio dos e das compañeiras:

* Tería sido máis doado se alguén che tivese axudado? Como poden axudarte?

Achegamos ideas para promover a integración e a comprensión (empatía).

→ **3 Reflexión:** A continuación lemos os seguintes testemuños de rapaces e rapazas da súa idade que teñen unha discapacidade.

**Luisa Pérez, 12,
Torrejón de Ardoz, Madrid**

“Eu teño unha **discapacidade motórica** e preciso que me axuden a facer determinadas cousas, aínda que a miña cadeira dáme moita independencia.

Ademais vou a un cole que ten profesores especializados en integración e somos varios alumnos alí con condicións parecidas, co cal me sinto moi á gusto. A ruta que trae o cole ten a rampla para a cadeira e lévanme e tráenme á casa”.

Adrián Abadejo, 16, Soria

“Vou a un insti da miña cidade. Como **son cego** preciso dun “piano” que é un aparello co cal tomo apuntamentos en braille e os meus profes pásanme en pincho os apuntamentos que deron na aula.

Hai unha persoa que vén dúas veces a me axudar cos materiais que precisan de transcripción. Estou contento cos meus compañeiros que me axudan e non deixan cousas polo corredor”.

**Ahmed Salem, 11, Dahla, RASD
(campamentos Saharauís)**

“Teño unha **parálise cerebral** e non me movo con facilidade. Os meus pais tiveron que vir a Dahla dende outro campamento porque alí non podía estudar. Aquí teño profes que me axudan pero para chegar á escola teñen que me traer os meus pais, a miña cadeira é difícil de mover porque hai que evitar a area.

Gustárame estudar Secundaria...”

Yossouf Bilal, 14, Chad

“**Nacín xordo** e custoume moito comezar a escribir. Comunícome por xestos e por escrito porque non aprendín a falar

Fun ao colexio só 3 anos, o profe non tiña moito tempo para min e díxolle aos meus pais que alí perdía o tempo. Agora axudo ao meu pai no campo pero adoro ler todo o que cae nas miñas mans...”

Reflexionamos sobre os testemuños:

- * Teñen as mesmas oportunidades?
- * Que dificultades e que oportunidades atopan á hora de ir á escola e de poder realizar as súas aprendizaxes?
- * Cres que tiveron oportunidades equiparables?
- * Que esforzos se viron obrigados a facer as súas familias para que puidesen estudar?
- * Cres que todos/todas teñen a mesma posibilidade de integración?
- * Cres que todos/todas teñen garantido o acceso á Educación?

→ 4 **Análise:** Imos ler algúns datos importantes ao respecto da discapacidade.

- Ao redor do 10% da poboación mundial, ou sexa **1.000 millóns de persoas, vive cunha discapacidade**. Constitúen a maior minoría do mundo.
- Nos países onde a esperanza de vida é superior aos 70 anos, arredor do 8% da vida dun individuo transcorre coas súas capacidades minguadas.
- **O 80% das persoas con discapacidade en países en desenvolvemento**, as taxas de discapacidades son máis altas entre os grupos con menores logros educacionais, (o 19% en comparación co 11% entre os que teñen máis educación). As mulleres teñen unha incidencia máis alta de discapacidades que os homes. As mulleres e as nenas con discapacidade son particularmente vulnerables ao abuso.

© Carina Wint/ActionAid

- O Banco Mundial estima que **o 20% das persoas máis pobres do mundo teñen discapacidades**, e tenden a ser considerados dentro das súas propias comunidades como as persoas en situación máis desvantaxosa.

Segundo UNICEF, o 30% dos mozos da rúa teñen algunha discapacidade.

- **Só 45 países dispoñen de leis contra a discriminación** e outro tipo de leis específicas a ese respecto.
- Segundo a UNESCO, **o 90% dos nenos e nenas con discapacidade non asisten á escola**. A taxa mundial de alfabetización de adultos con discapacidade chega soamente ao 3%, e ao 1% no caso das mulleres.

- **Por cada neno que morre en zonas de guerra, tres resultan feridos e con discapacidade permanente**. Segundo a OMS, nalgúns países, ata unha cuarta parte das discapacidades son debidas a feridas e violencia.
- As persoas con discapacidade **teñen máis probabilidades de ser vítimas da violencia** ou a violación, segundo un estudo británico de 2004, e menos probabilidades de obter a intervención da policía, protección xurídica ou coidados preventivos.

Imos pedir ao noso alumnado que escollan os 4 datos que máis lles tivesen chamado a atención e pómoslos no encerado. Por que nos chamaron a atención? Que sentimentos nos provoca coñecer estas realidades?

→ 5 **Conclusións:** Unha vez que coñecemos a realidade da discapacidade no mundo e a dificultade que teñen nenos, nenas, adolescentes e mozos e mozas coma nós para acceder á escola e á educación, consideramos:

- * Como podemos colaborar para a inclusión das persoas con algunha discapacidade?
- * Coñecemos que institucións e organismos son os responsables das políticas que favorecen a inclusión educativa das persoas con discapacidade no noso país e no mundo?
- * Podemos nós mesmos promover a tolerancia e a inclusión na nosa contorna?
- * Que podo facer eu persoalmente?
- * Como podemos desde a nosa aula/ instituto actuar para que a educación sexa para todas as persoas?

É importante:

- 1 Entender as barreiras engadidas que noutros países en vías de desenvolvemento se suman ás dificultades destes alumnos.
- 2 Ter claro o que podemos facer como individuos e sociedade para mudar a realidade de todas estas persoas.
- 3 Saber que todos podemos facer algo, e o máis pequeno granciño de area axuda.
- 4 Hai que entender e aprender a sumar capacidades, e hai que loitar polo dereito a unha educación inclusiva.

Actividade 2

Viaxe polo dereito á educación

1 Conceptos

Dereito a Educación:

A educación é un dereito humano, tal e como recoñece o **artigo 26 da Declaración Universal dos Dereitos Humanos**. A educación é o principal medio, que permite ás persoas adultas e menores de maior vulnerabilidade económica e social, saír da pobreza e participar plenamente nas súas comunidades.

Educación para Todos y Todas (EPT):

Termo acuñado e convertido en iniciativa da comunidade internacional na Conferencia de Jomtien (1990), reforzada despois no Foro de Dakar.

→ **Ambiéntase a aula ou o encerado con dous carteis que poñan:** Dereito á Educación e Educación para Todos e Todas. Pódeselles preguntar aos e ás mozas o que significa para eles e elas estes conceptos. A través das dinámicas que imos realizar profundaremos neles e aprenderemos as súas características principais e a realidade do dereito á educación no mundo.

2 Dinámica: O tabú do dereito á educación

Confórmanse tres equipos e explicase que se vai xogar ao “Tabú do Dereito á Educación”.

Para a dinámica utilizaranse as tarxetas do Anexo 3, que conteñen a palabra procurada e a súa respectiva descrición, así coma os tres tabús (tres palabras prohibidas).

As palabras procuradas son: **obligatoria, gratuíta, dispoñible, accesible, calidade, adaptada, igualdade, Dakar, relatorio, conferencia, instrumentos e dereito.**

→ A primeira equipa escolle un ou unha representante. Esta persoa tomará a primeira tarxeta do taco e terá que conseguir que a súa equipa acerte nun minuto a palabra procurada, sen dicir ningunha das tres palabras prohibidas. Se nun minuto a equipa non acertou a palabra, ábrese outro minuto onde as tres equipas poden adiviñar. Unha vez que a palabra fora acertada, ou ben teñan pasado os dous minutos, lerase a descrición. Repítese esta dinámica de maneira sucesiva, en cada quenda unha equipa, ata que se esgote o taco de palabras.

3 Reflexionamos

Unha vez finalizada a dinámica, en grupos de 8, os e as participantes reflexionan sobre as seguintes cuestións:

- * Sabiamos que a educación é un dereito das persoas?
- * Sabiamos que existen leis para protexer este dereito? Sabemos se hai leis en España con esta mesma finalidade? Que teñen que ver estas leis coa nosa realidade?
- * Sorprendeume algunha das características do dereito á educación? Por que? Que outras características podería pensar para este dereito?
- * Na miña realidade, cúmprense todas as características? E en outros países? Cremos que son importantes todas ou hai algunha que nos parece menos significativa? Por que?

4 Participamos

Propómosvos que leades e/ou vexades o testemuño de Malala sobre o Dereito á Educación.

Podemos debater despois sobre a importancia do Dereito á Educación e o seu cumprimento no mundo e como podemos nós formarnos, traballar, e reforzar para ser defensores dese dereito como Malala (como defende Malala o dereito á educación, que ferramentas empregou, que lle supuxo...) e que compromisos e accións podemos realizar para apoiar que o Dereito á Educación se cumpra para todas as persoas.

→ Podedes ver o discurso de Malala no seguinte enlace:

<http://solidaridad-tv.blogspot.com.es/2013/07/duscurso-de-malala-ante-naciones-unidas.html>

Actividade de mobilización

Avanza por unha educación para todas e todos

Ver páxina 24

- ➔ **Simulamos un Pleno Municipal do Concello, similar ao Parlamentario, para tomar unha decisión para o seu pobo ou cidade: crear varios centros de educación especial para persoas con discapacidade ou optar por outras alternativas. Ao final, por vía democrática e promovendo o diálogo e o acordo, deberán de tomar unha decisión.**

Fase de preparación individual

Uns días previos á realización da actividade motivarase ao alumnado de Bacharelato para que reflexione sobre algúns conceptos importantes como son educación especial, atención á diversidade, discapacidade, e educación inclusiva. Para centrar a temática propónse a **lectura de dous artigos de prensa** recentes:

- ➔ Artigo sobre educación inclusiva del Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad (CERMI).

<http://www.europapress.es/epsocial/ong-y-asociaciones/noticia-cermi-pide-lomce-potencie-sistema-educativo-inclusivo-personas-discapacidad-20130710154626.html>

- ➔ Entrevista sobre a situación da educación especial no contexto da diminución de orzamentos para educación e vantaxes da inclusión.

<http://www.elcomercio.es/v/20130704/gijon/educacion-especial-tentador-para-20130704.html>

Fase de sensibilización do grupo

Pediráselle ao alumnado que de xeito voluntario, individualmente ou por parellas, permanezan, durante polo menos unha sesión de aula e unha de recreo, cos ollos tapados nun caso, cos oídos tapados noutro e en cadeira de rodas, como terceiro caso. Ao rematar a experiencia compartirán cómo se sentiron na aula e no patio, que dificultades tiveron que superar e cómo interactuaron cos compañeiros e compañeiras e cos e cas docentes.

Fase de debate

Simulando un Pleno Municipal deberase tratar se imos construír na cidade un centro educativo especializado para persoas invidentes, xordas e con mobilidade reducida ou se prefire integrar o alumnado en institutos e colexios de carácter xeral.

O pleno pódese organizar do seguinte xeito:

- * Unha Alcaldesa ou Alcalde-Presidente, que dirixe a sesión e un secretario ou secretaria que levanta acta.
- * Tres partidos políticos con posicións diferentes ao respecto. Cada grupo terá un/unha portavoz.

Sen voto, pero como asesoría previa, tamén poden intervir:

- * O representante dun colexio de educación especial.
- * Un representante da ONCE, que fornece recursos para a atención de persoas invidentes. (Pódese investigar na rede os diferentes recursos que ofrece).
- * As persoas con discapacidade que teñan vivido a experiencia de motivación descrita antes.

→ O debate débese preparar previamente, procurando argumentos sólidos para as diferentes posicións, e pódese desenvolver durante toda unha sesión de aula, rematando coa votación e aprobación do acordo.

Ao rematar o Pleno, a Alcaldía emitirá unha nota de prensa que resuma o acordo cos argumentos principais que apoiaron a decisión.

Actividade 2

Queda aínda moito por facer

Con esta actividade preténdese que o alumnado reflexione sobre o dereito á educación no mundo, como dereito formal ou como dereito real.

Proponse a lectura dun traballo moi recente publicado pola UNESCO, sobre os nenos e as nenas sen escolarizar no planeta. Proponse un traballo individual previo, por exemplo nas aulas de Lingua Castelá e Literatura, servindo como material para comentario de texto. A noticia para traballar encóntrase na seguinte ligazón:

http://www.unesco.org/new/es/education/resources/online-materials/single-view/news/children_still_battling_to_go_to_school/

A continuación e coa axuda de Internet para responder, propóñense unha serie de preguntas guía, que poden ser aumentadas ou modificadas, polo ou pola docente, ou o mesmo grupo.

- * Que é a UNESCO?, de quen depende?, como se organiza?
- * Que é e que cometido ten ACNUR?
- * Pensas que este tipo de organizacións son útiles. Como mellorarías as súas accións?
- * Que tres factores indica o texto que inflúen na falta de escolarización no mundo? Que factores indica o texto que poden aumentar a taxa de escolarización?
- * Como te imaxinas a ti mesmo se non tiveses estado escolarizado ou escolarizada?
- * Cal é a evolución da taxa de escolarización nos últimos anos? Cres que este dato é compatible coa consecución dos Obxectivos de Desenvolvemento do Milenio?
- * Cales son as túas propostas para a mellora desta situación de privación de dereitos fundamentais?

Segundo o artigo, a situación de conflito dificulta o acceso á escola. Para pechar a actividade propomos o camiño inverso, vendo como a educación é un elemento importante para a resolución de conflitos.

Medellín, en Colombia, foi ata hai unha década unha das cidades máis perigosas do mundo. Hoxe é unha cidade moderna e de interese para o turismo.

Un Alcalde, Sergio Fajardo, apostou pola Educación. Propomos a visualización dunha entrevista de Iñaki Gabilondo a este político colombiano.

<https://www.youtube.com/watch?v=st6XEduG00M>

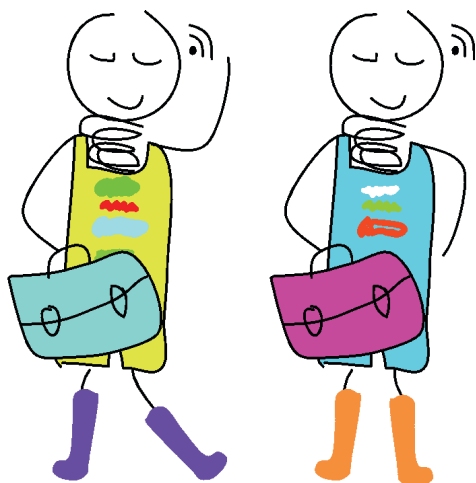
Rematado o vídeo, propónse un debate con todo o grupo sobre a importancia da educación para a pacificación dos pobos.

Actividade de mobilización

Avanza por unha educación para todas e todos

Ver páxina 24

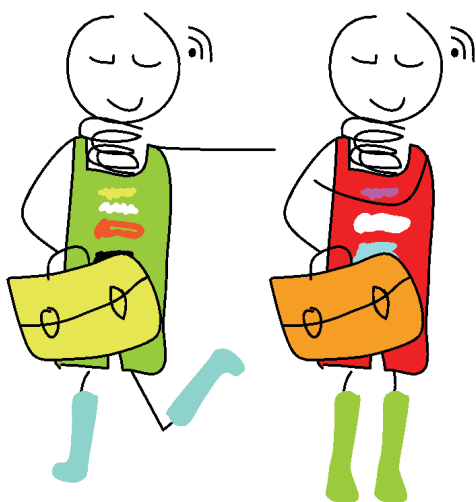

EDUCACIÓN DE PERSOAS ADULTAS

Actividade 1

Un mundo de uniforme/Un mundo diverso

Propónse ao grupo en primeiro lugar que describa como sería un planeta, ou un territorio concreto no que a consigna que primara fose a uniformidade. Como se comería, como se vestiría, que lingua se falaría, quen o dirixiría, que produción se primaría, que moeda...

Seguidamente propónse unha operación semellante para un mundo pensado sobre o lema desta SAME: *Sumemos capacidades. Polo dereito a unha educación inclusiva.*

Despois estudaranse as vantaxes e inconvenientes de cada un dos grupos.

Finalmente verase que consecuencias ten isto para a nosa situación actual e tamén para a educación.

Algunhas definicións útiles:

Educación Inclusiva:

A **educación inclusiva** é un modelo educativo que ten por obxectivo atender as necesidades de aprendizaxe de todos os nenos e ás nenas, mozos e mozas e persoas adultas, con especial énfase naquelas que son vulnerables à marxinalidade e a exclusión social.

A educación inclusiva é considerada coma un proceso que toma en conta e responde ás diversas necesidades asociadas á discapacidade e ao ambiente, mais non exclusivamente a elas. Isto implica que as escolas deben recoñecer e responder ás diversas necesidades do alumnado, sen distinción de raza, xénero, condición social e cultural.

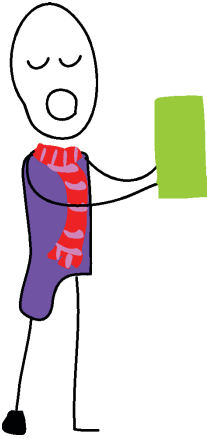
Aínda que o concepto de educación inclusiva se poida relacionar cunha resposta educativa que integre nas escolas comúns os e as nenas con capacidades especiais; o termo é, se cabe, máis amplo e fai referencia a unha transformación progresiva dos sistemas educativos, orientada a que os mesmos provexan unha educación de calidade a todas as persoas por igual e adaptada á diversidade.

Capacidade:

A **capacidade** refírese aos recursos e aptitudes que ten un individuo, entidade ou institución para desempeñar unha determinada tarefa ou cometido.

Preguntas para a reflexión:

- * Como debe ser unha escola para favorecer unha educación inclusiva?
- * Como se valoriza socialmente ás persoas con discapacidade?
- * Cales son as principais barreiras coas que se atopa unha persoa con discapacidade á hora de acceder á educación?

Actividade 2

Voces da vida. Recolla de experiencias e reflexións

Cada estudante ou grupo de estudantes preparará un pequeno relato no cal será recollida a experiencia dunha persoa con discapacidade ou con problemas de exclusión.

Durante unha semana iranse presentando os casos de forma breve. Un ou dous por día. Exporanse nun mural ou nunha web. O último día verase que achegan estes testemuños ao grupo e como as persoas poderíamos contribuír para conseguir unha sociedade e unha educación inclusiva. Que gañamos ou que perdemos se non atendemos este criterio?

→ Que podemos facer para mudar esa realidade?

Desde o grupo ou aula, debater opcións de accións cidadás nas que se poida participar para mudar esta realidade. Desde a xeración de opinión pública sobre o tema, ata a organización para apoiar algunha demanda das asociacións ou grupos de persoas con discapacidade na súa contorna ou concello.

Un primeiro paso para a mobilización cidadá que impulsa as mudanzas e transforma a sociedade é a xeración de opinión, o dar voz a esta temática para pola na axenda dos poderes públicos.

Propómosvos que en grupo, redactedes unha carta de opinión para un xornal da vosa contorna (cartas ao director, artigos de opinión etc.) e o publiquedes. Nese artigo podedes resumir parte do aprendido ou debatido nesta actividade, así como algunhas das principais conclusións ás que teñades chegado, retos por conseguir, ou denuncia de situacións reais.

Actividade de mobilización

Avanza por unha educación para todas e todos

Ver páxina 24

EDUCACIÓN NON FORMAL

(De 12 a 99 anos)

Actividade 1

Dereito á educación para todos e todas

Trátase da escenificación dun debate no cal teñan que priorizar que persoas deben permanecer e cales deben saír da escola, xa que non se pode manter a todo o alumnado pola situación de empobrecemento.

Duración:

2 horas e media
(pode realizarse en varias sesións).

Para comezar o xogo contaremos unha pequena historia aos e ás participantes, segundo o grupo de idade co cal traballamos podemos adaptala con máis cuestións ou menos de profundidade, o incluíndo uns ou outros recursos.

PRIMEIRA ADAPTACIÓN DE 12 A 15 ANOS

SEGUNDA ADAPTACIÓN A PARTIR DE 16 ANOS

É presentada a seguinte situación:

Somos alumnos/as dunha escola na aldea de Orissa, India, na que podemos acceder á educación que precisamos para desenvolvérmonos como persoas e membros da nosa comunidade. Con todo a situación do mundo, a evolución da economía e a mala xestión dalgúns gobernos provocou que non todos/as podamos permanecer na escola, e só haxa sitio para uns cantos/as. Para enfrontar a nova situación deben abandonar a escola seis persoas.

As adaptacións centraranse na descrición dos personaxes. Procuraremos tantas persoas voluntarias coma perfís de personaxes teñamos identificado. Pedimos outros 2 voluntarios/as que vaian tomando notas. A cada persoa repárteselle unha tarxeta, ao chou, onde figura un personaxe da vida real, que deben representar como se fosen eles/as mesmos/as. Na descrición do personaxe bosquéxanse tan só unhas pinceladas da súa realidade.

Aconséllase que para profundar máis se preparen ao detalle o seu personaxe documentándose brevemente con algúns materiais que lles habemos facilitar. Pódense incluír algúns elementos para que se disfracen.

No anexo 4 podes atopar a presentación de personaxes.

Logo dun breve período para que cada un prepare o seu personaxe, van expondo a súa situación. Unha vez presentados todos, o resto do grupo, contando coa participación e escenificación dos personaxes, debe porse dacordo en:

- 1 Que persoas deben abandonar a escola.
- 2 En que orde a deben abandonar.
- 3 Por que a deben abandonar.

Durante o debate as 2 persoas voluntarias van apuntando nun papel continuo ou en folios os personaxes que se ven afectados e cales son as razóns. As orientacións para o debate, ben como os personaxes, serán acordes á idade e realidade dos/as participantes e terase en conta o enfoque dos dereitos humanos.

Tralo debate reflectiremos sobre a listaxe das 6 persoas escollidas para quedarse na escola, por que, etc. O/a educador/a devolverá ao grupo as cuestións que lle chamaron atención e poderá reconducir o debate nalgúns momentos se se atascan ou se chega a situacións de intolerancia grave. Deberíase incidir en que todas as persoas somos iguais, independentemente dos trazos de identidade, capacidades, etnia, orixe social, de saúde, etc. de cada unha. As orientacións para o debate deberán concordar coa idade e realidade dos/as participantes.

MATERIAIS -----

Copias de tarxetas con cada un dos personaxes, papel continuo, folios, rotuladores, información complementaria para preparar os personaxes, elementos para disfrazarse...

PREPARACIÓN -----

É interesante preparar algunha documentación complementaria para que podan preparar os seus personaxes en profundidade, p.ex. diversidade de etnias e relixións da India, o matrimonio entre rapaces e rapazas moi novas e todo o que o rodea (dote, pedida), así como das distintas situacións dos personaxes (trastorno do espectro autista, etc.) Pódese consultar a información do Anexo 4.

AVALIACIÓN -----

- * Divertíronse? Aprenderon? Pareceulles interesante?
- * Expresaron as súas ideas, pensamentos e sentimentos sobre o dereito á educación para todos/as con fluencia?
- * Decatáronse da importancia de cada unha das persoas e o seu valor a pesar das diferenzas?

Actividade 2

Xogo de simulación ou roles. Unha escola para todos e todas

É unha dinámica de tipo *role-playing* onde as e os participantes deberán ser quen de chegar a un acordo, tendo en conta as características, limitacións e necesidades de cada un dos personaxes.

Duración:
2 horas.

DESENVOLVEMENTO

Propónse un xogo de roles partindo dunha historia. Están nun colexio onde hai diñeiro destinado para facer unha reforma. Reúnense no consello escolar, convidando tamén outros colectivos e asociacións, para decidir como distribuír o orzamento este ano. Dáse como novidade que se incorporaron ao colexio 5 alumnos/as con discapacidade visual (cegueira) e un neno con discapacidade auditiva (xordomudo) procedente de Ecuador, recién incorporado ao centro a través do programa “Integra” do Ministerio de Educación, Cultura e Deporte. Tratando de pór ao grupo no lugar destes personaxes, traballarase para coñecer e valorizar a importancia e dificultades que ten cada un.

Propóñense dúas adaptacións segundo a idade:

ADAPTACIÓN 1 ----- **DESDE 12 ATÉ 14 ANOS**

ADAPTACIÓN 2 ----- **A PARTIR DE 15 ANOS**

Divídese aos participantes en grupos de 4-5 persoas, tantos coma personaxes escollan para xogar, podendo engadir e suprimir os que consideremos necesarios. Cada grupo escollerá e asumirá como propia a situación dun dos perfís representados e preparará a súa exposición perante o consello escolar.

Dáselle a cada un dos/as participantes un papel co nome do colectivo que lles tocou. Os colectivos ou personaxes son:

- **A ANPA** (asociación de nais e pais de alumnado), que queren que o diñeiro se empregue para mellorar as instalacións do ximnasio do colexio, pois a equipa de fútbol do colexio move a moitos alumnos e alumnas.
- **A ONCE**, que quere que o diñeiro sexa para comprar libros en braille para que os 5 alumnos/as con discapacidade ou déficit visual do colexio poidan ler e estudar.
- **Un profesor en cadeira de rodas**, que quere que se eliminen as barreiras arquitectónicas do colexio para poder desenvolver o seu traballo con facilidade.
- **O profesor/a de informática**, que quere que o diñeiro se gaste en equipamentos informáticos, xa que o seu cuñado ten unha empresa de computadoras e sospéitase que sacará algo de todo isto.
- **Aurora** acaba de chegar de Ecuador co seu fillo Dylan, que ten unha minusvalidez auditiva. Vén convidada pola súa irmá. xa que a situación no seu país para o seu fillo cada vez é máis difícil e cre que en España Dylan terá máis oportunidades. Foi convidada a este consello escolar xa que pide un intérprete para que traduza as aulas á linguaxe de signos. Ademais está especialmente informada ao pertencer a unha asociación de apoio a familias de persoas xordas.
- **Miguel, o xefe de estudos**, quere que se gaste o diñeiro en arranxar o patio do recreo para que todos/as os estudantes podan desfrutalo.
- **María, a directora do colexio**, preocupada coa imaxe do colexio perante a administración educativa. Ten que garantir que se cumpra a lei e procurar o acordo maioritario do consello escolar, alén de favorecer a convivencia do centro, mediando na resolución de conflitos. Adoita ter enfrontamentos coa ANPA. O seu lema é “dar unha no cravo e outra na ferradura”.

Pódense engadir máis personaxes dependendo do número de participantes.

O xogo desenvólvese en varias fases:

- 1) Cada grupo reúnese por separado** para preparar a súa exposición, en función das claves que amosa a súa ficha podendo acompañar a súa posterior exposición con gráficos, debuxos etc. segundo as posibilidades de cada personaxe.
- 2) Cada grupo escollerá un dos seus membros** para que represente o personaxe que estará presente no consello escolar. O resto do grupo observará e tomará notas.

Pódense incorporar, adaptadas por idades, situacións que poden darse.

- 3) Iníciase o consello escolar** e cada personaxe desenvolve a súa posta en escena, mentres o resto observa e toma notas do que acontece en escena.
- 4) Cando se abre un debate**, coméntase con outros personaxes, pondo especial atención nas diferenzas e en como estas inflúen na aprendizaxe dos nenos e nenas.
- 5) Avaliación final sobre a situación vivida e todo o aprendido.** É un bo momento para tirar conclusións colectivas e procurar alternativas aos retos e dificultades que se presentan no marco dunha escola inclusiva. Para iso é fundamental profundar na análise crítica, a explicación das realidades expostas e a descuberta das súas causas con preguntas como

* Participaron? Como se sentiron? Que observaron?

* Conseguiron acadar os obxectivos propostos?

6) Sensibilización. Para aumentar o impacto do aprendido, tratarase de recoller as solucións nun soporte gráfico e visible por todos, como carteis, paneis, revistas, web, etc. e expor as ideas resultantes da posta en común para difundilas posteriormente na súa comunidade.

MATERIAIS

Papel, bolígrafos, recursos para ampliar información.

PREPARACIÓN

Desenvolver o papel de cada personaxe de forma máis ampla e repartilos entre as e os participantes. Pódese preparar documentación complementaria para que axude a cada grupo participante a preparar o seu personaxe.

AVALIACIÓN

Teranse en conta os seguintes criterios de avaliación:

- * Participou todo o mundo na mesma medida? Sóubose chegar a un acordo entre todos?
- * Algún colectivo se pechou en banda ou abandona á hora de negociar?
- * Buscouse o ben xeral ou a mellora dun colectivo con necesidades especiais?

Observacións para os/as educadores/as:

- As adaptacións por idades realizaranse en función da complexidade do tema escollido para traballar a dramatización, ben como a profundidade de traballo, análise e reflexión sobre cada punto tratado na posta en común, debate e conclusións finais.
- Para os maiores de 14 próponse, sempre que se dispoña de tempo, realizar esta dinámica en dúas sesións, co obxecto de ampliar a información que se dá. Deste xeito poderían achegarse máis ás realidades existentes, e o debate sería de maior riqueza. Para iso xurdiron os seguintes recursos.

www.once.es

www.un.org/esa/socdev/enable/documents/tccconvs.pdf

www.fundacioncnse.org

www.fiapas.es

- De ser posible, recorrer a persoas convidadas que, como representantes de diversas entidades oficiais e particulares, poidan expor os seus enfoques sobre o estado da educación nos distintos contextos reflectidos.

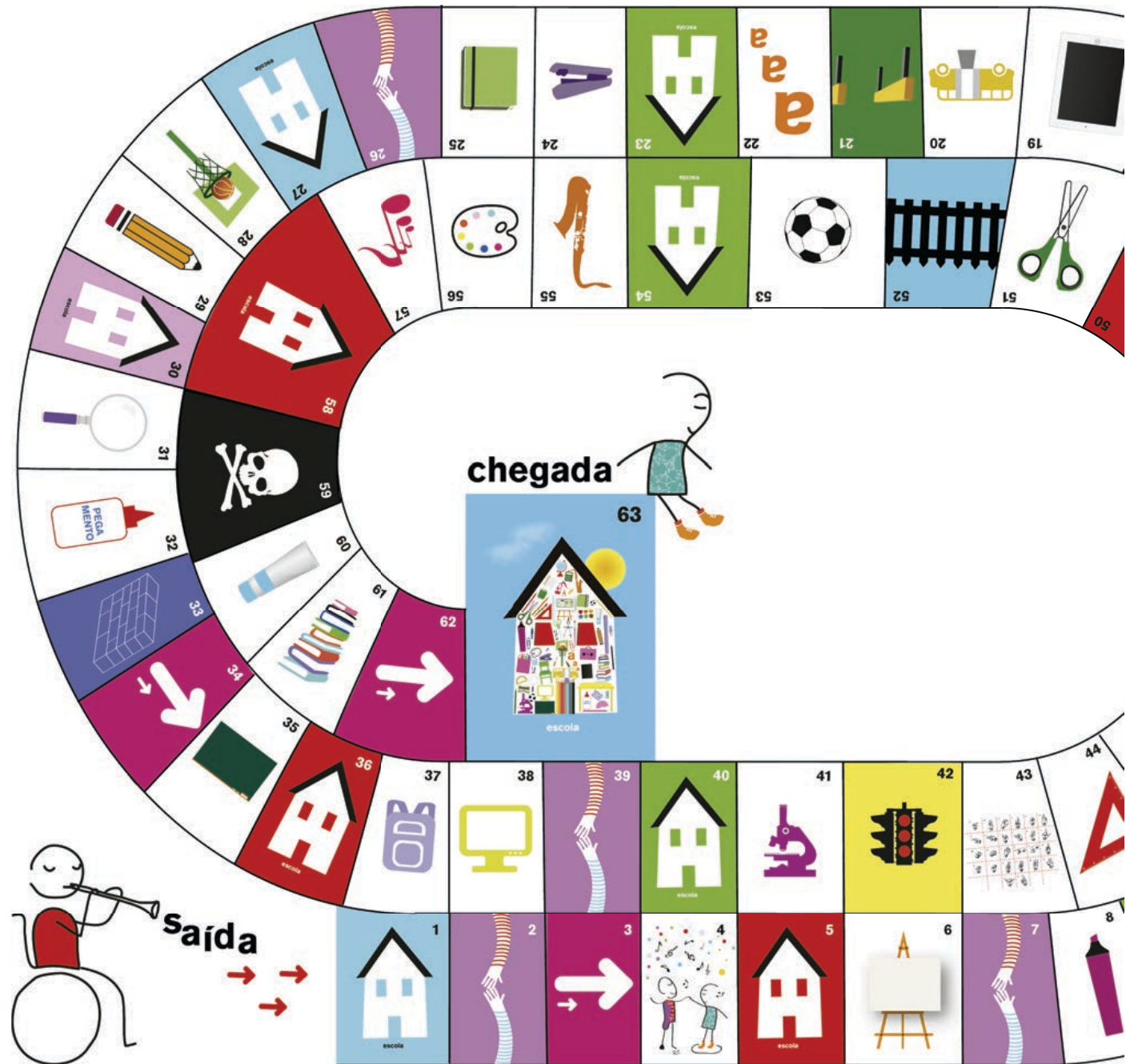
Actividade de mobilización

Avanza por unha educación para todas e todos

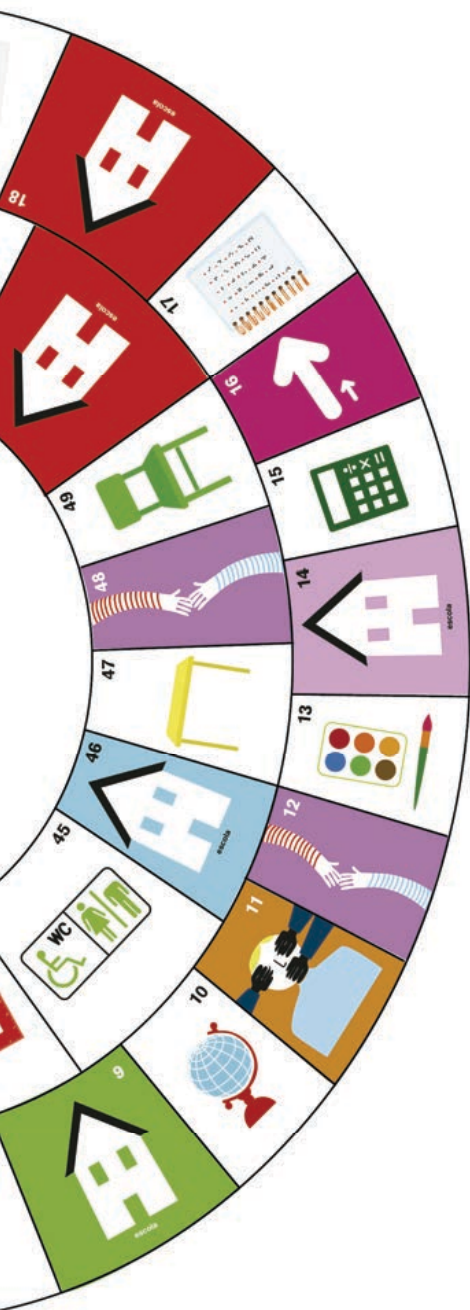
Ver páxina 24

Avanza por unha educación para todos e todas

Durante a Semana de Acción Mundial pola Educación (SAME), millóns de persoas en todo o mundo mobilizarémonos baixo o lema **Sumemos capacidades. Polo dereito a unha educación inclusiva**, para lembrarlle aos gobernantes o cumprimento do Dereito á Educación das persoas con discapacidade en todo o mundo, e para esixirllas que destinen os recursos necesarios para que a educación inclusiva sexa unha realidade o antes posible.

OBXECTIVOS

1 Recapitular o xa feito respecto á importancia de dispor dunha educación inclusiva e a necesidade do cumprimento do compromiso dos Estados para conseguir a Educación para Todos e Todas en 2015.

2 Participar na actividade de mobilización mundial onde os e as participantes podan denunciar as barreiras ás que se enfrontan as persoas con discapacidade para exercer o seu dereito á educación, e pidan responsabilidade aos seus representantes políticos fronte a esta realidade presente en todo o mundo.

COMO PARTICIPAR?

Propómosvos participar nun xogo de casas, estilo ao tradicional “**xogo da oca**”, que chamaremos “**Avanza por unha educación para todos e todas**”.

Con esta actividade buscamos recapitular aquilo que traballamos ao longo das propostas didácticas e unírnos á mobilización que se leva a cabo en todo o mundo.

“Avanza por unha educación para todos e todas” está composto por unha serie de casas con probas polas que os e as participantes irán pasando en pequenos grupos, e nas que irán reflexionando e experimentando as barreiras con que se enfrontan as persoas con discapacidade para exercer o seu dereito á educación, especialmente aquelas persoas que viven en realidades desfavorecidas de países do Sur. As diferentes casas estarán colocadas por separado nun espazo amplo e os e as participantes, para se moveren dunha a outra, non só moverán a súa ficha senón que terán que desprazarse fisicamente.

Ao finalizar o xogo, non haberá unha equipa gañadora, senón que todos e todas terán que realizar un xesto coa súa achega á educación inclusiva coa cal soñamos e queremos.

Queremos que coas súas reflexións, **sintan a necesidade de denunciar esta situación aos seus representantes políticos**, e dispoñan dun espazo para iso.

Por iso, unha vez que os e as participantes teñan realizado a actividade, propómosvos convidar un/unha político/a a xogar, para así ter un espazo onde se lle poda transmitir o traballo realizado e onde os diferentes grupos teñan **a oportunidade de pedirle responsabilidades e compromisos para que a educación inclusiva se torne unha realidade**.

Para iso, ofrecémosche un modelo de carta de convite, que xunto ao material e as instrucións do xogo, poderás encontrar en

<http://www.cme-espana.org/materiales>

Entra en
www.cme-espana.org

- Rexistra a túa participación na SAME
- Completa a avaliación dos materiais didácticos
- Segue a CME España nas redes sociais

https://twitter.com/CME_es

Campaña Mundial por la Educación España

SUMEMOS CAPACIDADES
POLO DEREITO A UNHA EDUCACIÓN INCLUSIVA

Campaña Mundial pola
EDUCACIÓN
www.cme-espana.org

A Coalición Galega da Campaña Mundial pola Educación está integrada por:

Organizacións que participan na SAME a nivel estatal:

Cofinancian:

Este proxecto está financiado pola Unión Europea*

* Esta publicación foi producida co apoio da Unión Europea. Os contidos desta publicación son responsabilidade exclusiva da Coalición Española da Campaña Mundial pola Educación e non reflicten en ningún caso a opinión da Unión Europea.